

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ-I
(Konu Özeti-12-13)

Kavram Nedir?

- TDK'ye göre "Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım."
- Birçok olay, nesne belli kategoriler içerisinde kavramlaştırılarak zihnimizde soyut bir düşünce birimi olarak düzenlenir. Kavramlar bu özellikleri ile bilgi yapı taşlarıdır.
- İnsanların toplum içerisindeki iletişimleri kavramlar üzerinden sağlanır.
- Kavram öğretiminde bu kavramı en iyi şekilde temsil edecek örnekler kullanmalıyız.
- Somut, gözle görebileceğimiz kavramların yanı sıra dürüstlük, mutluluk, acı gibi soyut kavramlar da vardır.
- Kavramlar zaman içerisinde çeşitli yaşantılar yoluyla gelişmeye devam eder.
- Kavramların beş özelliği;
  - Öğrenilebilirlik: Kavramlar deneyimler sonucu doğuştan değil sonradan öğrenilir.
  - Kullanılabilirlik: İsteğe bağlı kullanılmak üzere kavramların farklı çeşitte kullanım alanları vardır.
  - Açıklık: Kavramlar anlaşılabilirdir ve kavramların anlamları üzerinde ortak bir fikir birliği bulunmalıdır.
  - Genellik: Kavramlar hiyerarşik olarak organize edilir ve genelden başlayarak daha özel hâle geçer.
  - Güçlülük: Kavram diğer kavramların anlaşılmasına yardımcı oluyorsa güçlüdür.

Kavram Öğrenimi ve Öğretimi

- Kavram öğrenmede bilgilerin yapılandırılması söz konusudur.
- Yaşam boyu devam eder.
- Kavramlar öğrenilme aşamasında diğer kavramlarla ilişkilendirilebilmelidir.

Geliştirme Süreçleri

- Kavram geliştirme sürecinde aşağıdaki yaklaşımlar öne çıkmaktadır;

1. Genelleme: Nesnelerin, olayların ya da olguların var olan özelliklerinden yola çıkarak bir genel ilkeye ulaşma sürecidir.
2. Ayrım: Benzemeyen özelliklerin vurgulanmasıdır.
3. Tümevarım: Genele ulaşma, çıkarım yapma sürecidir.
4. Tanımlama: Kavramların özelliklerini açıklamadır.
5. Tümdengelim: Örneklerden yola çıkarak genel hâlin açıklanma sürecidir.

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ-2 (Konu Özeti-12-13)

Kavram Öğrenmede Öğrenme Kuram ve Yaklaşımları

- Bilişsel yaklaşımlar içerisinde yer alan ve öğrenmeyi şemalar ile ifade eden **Jean Piaget**; özümseme, uyumsama ve dengesizlik süreçlerini ifade etmiştir. Bu süreçlerde gelen bilgiler, var olan mevcut yapıya entegre edilir ya da var olan bilişsel yapı yeni bilgilerle değişime uğrar. Gelen bilgi mevcut yapıda bir bilişsel çatışmaya neden olursa bu dengesizlik belirli bir süre devam ettikten sonra nihayete erer.
- Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme bir bilgi yığını şeklinde değil, bir örüntüdür. Bilginin temel yapı taşları inşa edilmektedir. Bu öğrenme yaklaşımında bireyin buluş yoluyla örnekler üzerinden bir bütüne varmasını **Bruner**, yapmış olduğu çalışmalarda ifade etmiştir. Bu yaklaşımın tersine, tümdengelim olarak bilinen ve anlamlı sunuş yoluyla öğrenmeyi **David Ausubel**'in araştırmalarında görmekteyiz.
- Bruner buluş yoluyla öğrenme, Ausubel tümdengelim/sunuş yoluyla öğr. (Üniversite yıllarında da böyle kodlamıştım)

Kavram Yanılgıları: Öğrenciler sınıfa geldiklerinde derste işlenen konu ile ilgili az ya da çok bir bilgiye sahiptirler. Bu bilgiler çoğu kez bilimsel doğru olan bilgi ile ters düşmektedir. Bu bilgilere "kavram yanılgıları" denir.

- Kavram yanılgılarını basit hatalardan ayıran temel özellik, uzunca bir sürede bireyin zihninde oluşması ve çoğu kez de buna bağlı olarak bu bilgilerin değiştirilmesinin zor olmasıdır.
- Kavram yanılgılarının çeşitli nedenlerinden bazıları;
  - Sınıf ve laboratuvarlarda verilen eğitim sürecince yanılgıların yeterince ele alınmaması,
  - Analoji gibi öğretim materyallerinin öğretilmesi istenen kavram yerine geçerek genellemelerin yapılması,
  - Öğretim materyali olarak ders kitaplarındaki eksik ifadeler,
  - Yazılı ve görsel medya,
  - Günlük hayatta kullanılan dil.
- Var olan yapıdaki kavramların değiştirilebilmesi için aşağıdaki dört koşulun sağlanması gerekir;
  - Mevcut kavramda hoşnutsuzluk olmalıdır.
  - Yeni kavramın anlaşılır olması gereklidir.
  - Yeni kavram mantıklı olmalıdır.
  - Yeni kavram işe yarar olmalıdır.